

Koncepcja katafatycznego kodu prawa, jej doniosłość teoretyczna i użyteczność dla zasad techniki prawodawczej. Ku rozstrzygnięciom w zakresie pomiaru zrozumiałości prawa

Projekt ma za zadanie rozwiązać problem unaukowania badań nad zrozumiałością tekstów aktów prawnych. Unaukowanie ma odbyć się dzięki potraktowaniu zrozumiałości jako cechy mierzalnej. Temu celowi służyć ma zaangażowanie do badań metodologii związanej z teorią katafatycznego kodu prawa (autorstwa A. Nowaka-Fara). Zostaną szczegółowo zaprezentowane i omówione możliwości, jakie teoria ta stwarza w zakresie sposobów mierzenia i oceniania stopnia zrozumiałości aktu prawnego za pomocą instrumentarium naukowego. Realizacja projektu pozwoli na uszczegółowienie metodologii dokonywania takich ocen. Zademonstrowane zostanie to, jak istotne jest znaczenie kontekstu (podmiotowego i sytuacyjnego) dla pomiaru poziomu zrozumiałości przepisów prawa. Przy okazji analizy kontekstu podmiotowego, szczególny nacisk zostanie położony na kompetencje językowe odbiorców regulacji prawnych. Duży nacisk zostanie położony na wyjaśnienie fenomenu mierzalności tych kompetencji.

Jednym z zadań projektu jest stworzenie katalogu takich cech językowych aktów prawnych, które można uznać za bezpośrednie przyczyny problemów z ich zrozumiałością. Opisany zostanie „antymodel” zrozumiałego prawa – osobno potraktowana zostanie warstwa leksykalna i składniowa. Podczas opisu przedmiotowej teorii zostaną szczegółowo opisane i przeanalizowane kluczowe dla tej teorii skale pomiarowe (próg i poziom katafatyczności). Zintegrowany zostanie interdyscyplinarny pakiet narzędzi niezbędny do posługiwania się tą metodologią w badaniach tekstów prawnych.

Ostatnim istotnym celem badań jest zademonstrowanie działania wspomnianych skali pomiarowych. Za ich pomocą, z wykorzystaniem powtarzalnych i mierzalnych procedur badaniom zostaną poddane dwie powiązane ze sobą ustawy – ordynacja podatkowa oraz ustawa o podatku od towarów i usług. Selekcja zestawów zmiennych do procedur badawczych odbędzie się na podstawie oceny wartości informacyjnej badanych jednostek leksykalnych, fraz i zdań.

Celowość podjęcia tych badań uzasadnia fakt, że na gruncie polskim są one badaniami pionierskimi. Brakuje opracowań na temat tej lub chociażby zbliżonej teorii, brakuje także opracowań na temat zrozumiałości języka prawa. Szczególnie zaś nie mamy do czynienia z pracami, które traktują zrozumiałość języka jako właściwość mierzalną, dającą się stopniować. Przeprowadzenie badań może zaowocować fermentem intelektualnym, żywą debatą wokół problematyki, i co szczególnie istotne powstawaniem teorii alternatywnych, jak i głosami w sprawie doskonalenia badanej teorii. Podjęta problematyka jest warta przebadania ze względu na wielość zagrożeń związanych z niewłaściwym rozumieniem prawa, dzięki realizacji tego projektu niektórych spośród tych zagrożeń w długiej perspektywie czasowej da się uniknąć.